

Wet zorg en dwang

Wet over onvrijwillige zorg voor mensen met een verstandelijke beperking en mensen met een psychogeriatrische aandoening.

Wet zorg en dwang

De Wet zorg en dwang (Wzd) gaat over onvrijwillige zorg voor mensen met een verstandelijke beperking of een psychogeriatrische aandoening. De wet regelt wat de rechten van cliënten zijn als zij onvrijwillige zorg ontvangen en geldt niet alleen voor bewoners van een verpleeghuis of kleinschalige woonvorm, maar ook voor mensen die nog thuis wonen.

Vrijwillige zorg

De wet heeft als uitgangspunt dat cliënten vrijwillige zorg ontvangen. Onvrijwillige zorg is dus altijd het laatste redmiddel. Dit mag alleen om ernstig nadeel te voorkomen en indien er echt geen minder ingrijpende alternatieven mogelijk zijn. Bij onvrijwillige zorg moet altijd worden gekozen voor de minst ingrijpende vorm en de termijn van toepassing moet zo kort mogelijk zijn.

Wilsbekwaam

De cliënt neemt in beginsel zelf een beslissing over de zorg die een zorgverlener aan hem/haar voorstelt. Als iemand de gevolgen van zijn/haar beslissing kan overzien, noemen we dit wilsbekwaam ter zake van deze beslissing. In principe is ieder mens wilsbekwaam. Iemand is wilsbekwaam als hij/zij in een situatie of bij een beslissing:

- de informatie over de zorg of behandeling begrijpt en er goed over na kan denken;
- begrijpt wat de gevolgen van zijn/haar besluit zijn;
- weet dat hij/zij een besluit neemt.

Een cliënt is dus in principe wilsbekwaam, totdat zijn/haar behandelaar op een zorgvuldige, beargumenteerde wijze heeft beoordeeld dat de cliënt ter zake wilsbekwaam is.

Zorgplan

Voor iedereen die zorg en ondersteuning ontvangt, moet een zorgplan worden opgesteld. In het zorgplan dient te zijn opgenomen welke zorg en ondersteuning iemand ontvangt. Dit wordt samen met zorgverleners en met de cliënt of eventueel diens vertegenwoordiger in het zorgplan opgeschreven

De zorgverantwoordelijke

Iemand vanuit de zorgorganisatie die gaat over onvrijwillige zorg is de zorgverantwoordelijke, ook wel eerstverantwoordelijke verzorgende (EVV) genoemd. In de Wet zorg en dwang heeft de zorgverantwoordelijke een belangrijke taak. De zorgverantwoordelijke ziet erop toe dat het zorgplan wordt geschreven en dat dit met de cliënt en zijn/haar familie wordt besproken. En niet onbelangrijk: dat het zorgplan wordt uitgevoerd en regelmatig wordt geëvalueerd.

Onvrijwillige zorg

Zorg waar de cliënt of zijn/haar vertegenwoordiger niet mee instemt, noemen we onvrijwillige zorg. Denk aan het niet willen innemen van medicijnen, maar ook aan het niet naar buiten mogen. Onvrijwillige zorg kan gaan over verzorging, begeleiding, verpleging, behandeling of bejegening. De Wet zorg en dwang regelt wanneer, waarom en hoe een cliënt onvrijwillige zorg krijgt en dat dit zo snel mogelijk stopt

Ernstig nadeel

Onvrijwillige zorg wordt alleen gegeven als vrijwillige zorg niet mogelijk is en het echt niet anders kan. Een voorbeeld hiervan is als de veiligheid van de cliënt of zijn/haar omgeving op het spel staat. Dat noemen we ernstig nadeel. In de Wet zorg en dwang staat dat er ernstig nadeel is wanneer de volgende (uitzonderlijke) situaties voorkomen of als de kans groot is dat dit gebeurt:

- Er is sprake van levensgevaar, ernstig lichamelijk letsel, ernstige psychische, materiële, immateriële of financiële schade, ernstige verwaarlozing of maatschappelijke teloorgang, ernstig verstoorde ontwikkeling voor of van de cliënt of een ander. Er ontstaat bijvoorbeeld schade aan spullen van de cliënt of hij/ zij veroorzaakt schade aan spullen van anderen. Of de cliënt wordt ziek doordat hij/zij te weinig drinkt of eet.
- De veiligheid van de cliënt komt in het geding, al dan niet doordat de cliënt onder invloed van een ander raakt.
- De situatie ontstaat dat betrokkene met hinderlijk gedrag agressie van anderen oproept.
- De situatie ontstaat dat de algemene veiligheid van personen of goederen in gevaar is. Er is bijvoorbeeld een kans dat de cliënt overlijdt of dat iemand anders door toedoen van de cliënt ernstige schade krijgt of zelfs overlijdt.

Scenario: bedhekken

Het zorgpersoneel vindt het belangrijk dat de bedhekken omhoog staan, zodat de cliënt niet uit bed kan vallen. De cliënt wil echter 's nachts graag zelfstandig naar de wc en verzet zich tegen het omhoog doen van de bedhekken.

Indien er sprake is van gevaar en er geen andere mogelijkheid is om ervoor te zorgen dat de cliënt niet uit bed valt, kan, na het zorgvuldig doorlopen van een stappenplan, besloten worden dat de bedhekken omhoog staan als de cliënt in bed ligt.

Stappenplan

Komen de cliënt en diens vertegenwoordiger er samen met de zorgverantwoordelijke niet uit? Dan is de zorgverantwoordelijke verplicht onderstaand stappenplan uit de Wet zorg en dwang te doorlopen. De cliënt en diens vertegenwoordiger mogen bij alle gesprekken die in het kader van dit stappenplan worden doorlopen aanwezig zijn.

Stap 1

De zorgverantwoordelijke overlegt met minstens één andere deskundige van een andere discipline of er andere mogelijkheden zijn voor vrijwillige zorg.

Stap 2

Zijn er geen andere mogelijkheden voor vrijwillige zorg? Dan vinden er uitgebreidere overleggen met meer deskundigen plaats. Hier zit een deskundige van een andere organisatie bij.

Stap 3

Indien er geen andere mogelijkheden zijn, komt in het zorgplan te staan dat onvrijwillige zorg nodig is. Een speciale Wzd-arts of Wzd-gedragsdeskundige moet dan toestemming geven voor de onvrijwillige zorg.

Bij de volgende situaties moet het stappenplan ook worden gevolgd:

- medicatie die het gedrag of vrijheid van de cliënt beïnvloedt en niet volgens professionele richtlijnen wordt voorgeschreven;
- beperking van de bewegingsvrijheid;
- sociale insluiting

De vertegenwoordiger

Wettelijk is vastgelegd wie vertegenwoordiger van een wilsonbekwame cliënt kan zijn, dit is achtereenvolgens:

- een curator of mentor = benoemd door de rechter;
- een schriftelijk gemachtigde = in een schriftelijke verklaring benoemd door de wilsbekwame cliënt zelf;
- de (wilsbekwame) echtgenoot, de geregistreerde partner of andere levensgezel van de cliënt = niet benoemd, vrijwillig;
- een ouder, kind, broer, zus, grootouder, kleinkind = niet benoemd, vrijwillig

Recht op inzage in medische informatie

Een vertegenwoordiger heeft in principe recht op informatie en inzage in of een kopie van het deel van het dossier dat gaat over de onderwerpen waarop de cliënt wilsonbekwaam is. De wilsbekwame cliënt ouder dan 16 jaar moet toestemming geven alvorens de zorgverlener informatie over de cliënt kan verstrekken.

Wanneer moet de vertegenwoordiger toestemming geven?

Een zorgverlener die (onvrijwillige) zorg of een behandeling dient te verstrekken aan een ter zake wilsonbekwame cliënt, moet toestemming vragen aan de vertegenwoordiger. De vertegenwoordiger moet de cliënt zo veel mogelijk betrekken bij de beslissing. Ook moet de zorgverlener altijd proberen te overleggen met de cliënt en op een voor hem begrijpelijke wijze informatie verstrekken.

Vertegenwoordigers hebben er recht op om op een volledige en begrijpelijke wijze geïnformeerd te worden over de zorg en de hierop betrekking hebbende keuzes, ook op het gebied van onvrijwillige zorg. Dit is bijvoorbeeld de taak van de behandelaar. In praktijk is de persoonlijk begeleider van de cliënt of de EVV het dagelijks aanspreekpunt voor familie.

Het is belangrijk dat vertegenwoordigers geïnformeerd worden over:

- De aanleiding voor de toepassing van de maatregel: welk gevaar of risico loopt de cliënt zonder toepassing van de onvrijwillige zorg?
- De voor- en nadelen van de toepassing van onvrijwillige zorg.
- Mogelijke alternatieven en de voor- en nadelen van deze alternatieven.
- De rechten van de vertegenwoordiger om een maatregel niet te accepteren. De vertegenwoordiger kan hiervoor ook de cliëntvertrouwenspersoon inschakelen. De zorgverantwoordelijke beslist uiteindelijk of een maatregel wel of niet wordt toegepast. Wanneer geen overeenstemming over de maatregel wordt bereikt, moet volgens de Wzd een stappenplan gevolgd worden.

De vertegenwoordiger heeft een andere mening dan de cliënt

Het kan voorkomen dat de cliënt zorg wil die de vertegenwoordiger niet wil. Het is belangrijk om daar goed met elkaar over te praten. Wat vindt de cliënt? Wat vindt de vertegenwoordiger en wat vindt de zorgmedewerker? De wilsbekwame cliënt beslist, ook als zijn/haar vertegenwoordiger een andere mening heeft.

Voor de ter zake wilsonbekwame cliënt treedt de vertegenwoordiger op. Als er sprake is van (dreigend) ernstig nadeel zal deze onvrijwillige zorg na het zorgvuldig doorlopen van het stappenplan toch gegeven kunnen worden, ook al is de cliënt noch de vertegenwoordiger het er mee eens. Dat geldt ook andersom.

De cliëntvertrouwenspersoon

Zowel de cliënt als diens vertegenwoordiger hebben recht op ondersteuning bij vragen en klachten over onvrijwillige zorg. Op elke locatie van Cedrah is daarom een cliëntvertrouwenspersoon (CVP) beschikbaar. Dit is iemand die een speciale opleiding gevolgd heeft en daardoor veel weet over wetgeving en de rechten van cliënten. De cliëntvertrouwenspersoon is niet in dienst bij Cedrah, maar werkt onafhankelijk van de organisatie. Wat verteld wordt, is vertrouwelijk. Alleen met toestemming van de cliënt of diens vertegenwoordiger kan de cliëntvertrouwenspersoon met anderen praten over de besproken situatie.

Wat doet de cliëntvertrouwenspersoon?

Bij vragen, problemen of klachten over de zorg kan de cliënt of diens vertegenwoordiger een afspraak maken bij de cliëntvertrouwenspersoon. De zorgverantwoordelijke vertelt wie de cliëntvertrouwenspersoon is en hoe er een afspraak gemaakt kan worden.

De cliëntvertrouwenspersoon kan:

- helpen bij het helder krijgen van het probleem;
- helpen om in gesprek te komen met de zorgverlener over het probleem;
- de gesprekken samen voorbereiden;
- ondersteunen in gesprekken die gaan over onvrijwillige zorg;
- helpen bij het schrijven van brieven of e-mails;
- een klachtenprocedure ondersteunen.

Wat bieden we aan?

 Huurappartementen

 Koopappartementen

 Verzorging/verpleging

 Kleinschalig Wonen

 Persoonlijke begeleiding

 Dagbesteding

 Palliatieve terminale
zorg

 Thuiszorg

 Huishoudelijke hulp

 Seniorenrestaurant

 Maaltijdservice
& catering

 Welzijnsactiviteiten

 Hulp op afroep

Meer weten over de Wet zorg en dwang?

Neem contact op met de cliëntvertrouwenspersoon van de desbetreffende locatie of kijk op www.dwangindezorg.nl.

Bronvermelding

Deze folder is samengesteld uit teksten in de brochures 'Cliëntvertrouwenspersoon' en 'Wet zorg en dwang voor mensen met psychogeriatrische aandoening' van belangennetwerk KansPlus. Deze brochures zijn gemaakt in opdracht van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

Cedrah

1e Barendrechtseweg 40
2992 XC Barendrecht

t 088 - 587 00 50

e info@cedrah.nl

www.cedrah.nl